

Klinisk farmaci 2022

Ansvarig enhet: Farmacitjänstenheten

Sammanfattning

Under 2022 har arbetet med klinisk farmaci utvecklats. Nya arbetssätt har påbörjats och etablerade metoder har testats på nya enheter.

I primärvården har totalt 360 fördjupade läkemedelsgenomgångar utförts inom SÄBO/hemsjukvård och mobilt resursteam. Farmaceut har deltagit i receptbedömningsteam på Vårdcentralen Eda och Skoghall där 218 patienter fått en bedömning av farmaceut. Cirka 30 patienter har träffat en farmaceut på vårdcentralen Västerstrand och fått en genomgång av sina läkemedel. Inom slutenvården har farmaceut deltagit i comprehensive geriatric assessment (GCA) inom geriatriken på Centralsjukhuset i Karlstad och i nystartat arbete med klinisk farmaci på vårdavdelning 76 i Arvika.

Rapporten visar att samarbete med kliniska farmaceuter är uppskattat av andra yrkesgrupper och det finns önskemål från många olika vårdverksamheter inom Region Värmland om farmaceutiskt stöd. Arbetssätten är inte statiska utan ändras löpande utifrån vårdens behov.

Bakgrund

Arbetet med klinisk farmaci i Värmland startade 2010. Regionen arbetar tillsammans med länets kommuner och privata vårdgivare för att förbättra läkemedelsanvändningen i länet och då med särskilt fokus på äldre patienter. Arbetssätten har utvecklats över tid från att ha varit fokuserade på att implementera gemensamma riktlinjer brett i vårdverksamheten till att farmaceuter idag är en etablerad del i vårdteam både inom öppen- och slutenvården.

Primärvård

SÄBO/hemsjukvård

Under 2022 genomfördes fördjupade läkemedelsgenomgångar i primärvården för patienter på särskilt boende (SÄBO) och inom hemsjukvården. Inför ny termin skickas en webenkät till samtliga avdelningschefer inom allmänmedicin och andra bogningsansvariga inom verksamheten där önskemål om farmaceutstöd vid läkemedelsgenomgångar får lämnas. Tider för läkemedelsgångar fördelas därefter utifrån tillgänglig farmaceutresurs och inkomna önskemål.

Vid läkemedelsgenomgångarna medverkade farmaceut från farmacitjänstenheten, ansvarig sjuksköterska, ansvarig läkare och ibland även omvårdnadspersonal. Farmaceut har ibland deltagit digitalt via Teams och ibland varit på plats på särskilt boende eller vårdcentral.

Innan genomgången skickas symtomskattningsskalan [Phase-20/Phase-proxy](#) till farmaceuten alternativt skannas den in i Cosmic patientjournal. Utifrån symtomskattning, journal samt provsvar görs en bedömning av patientens läkemedelsbehandling. På läkemedelsgenomgången diskuteras farmaceutens och övriga deltagares förslag på förändringar i läkemedelsbehandlingen och beslut om åtgärder fattas av ansvarig läkare.

Datum 230630

Nedan finns en sammanställning över hur vårdcentralerna använde farmaceutstöd vid läkemedelsgenomgångar under året. Vid varje bokad möte tas 3–12 patienter upp.

Tabell 1. Vårdcentralernas användning av farmaceutstöd vid läkemedelsgenomgångar i SÄBO/hemsjukvård

Vårdcentral		Arvika Unicare	
Eda		Kristinehamn	
Forshaga		Arvika Verkstaden	
Hagfors-Ekshärad		Filipstad	
Likenäs		Gripen	
Skoghall		Kasernhöjden	
Säffle-Nysäter		Kil	
Torsby		Kronoparken	
Västerstrand		Molkom	
Årjäng		Munkfors	
Grums Vänern		Skåre	
Herrhagen		Sunne	
Rud		Töcksforspraktiken	
Storfors		Vintergatan	
Svea		Åttkanten	

	Bokat för 2022
	Återkommande bokningar (ej 2022)
	Sporadiska bokningar (ej 2022)
	Äldre eller inga tidigare bokningar

Resultat

Under 2022 genomfördes 228 fördjupade läkemedelsgenomgångar med farmaceut för patienter inom SÄBO (78 %) och hemsjukvård (22 %).

Mobilt resursteam Karlstad

Farmaceut har under delar av året funnits på plats i mobila resursteamets lokaler tre till fyra dagar per vecka och gjort fördjupade läkemedelsgenomgångar inför inskrivning. På grund av covid-19-pandemin har arbetet till viss del genomförts på distans.

I de fall patienten har eget läkemedelsansvar ringer farmaceuten till patienten. Om patienten inte kan redogöra för sin läkemedelsbehandling, kontaktas anhörig eller patientansvarig sjuksköterska. Avvikelser mellan läkemedelslistan i Cosmic och patientens faktiska användning samt farmaceutens bedömning av identifierade LRP diskuteras med ansvarig läkare och dokumenteras i journalen. Med start från hösten 2022 utförs en uppföljning tre månader efter inskrivning i teamet. Gemensamt beslutas med läkare och distriktssköterska vilken typ av uppföljning som behövs för aktuell patient. Om behov ses görs ett hembesök till patienten. Statistik har visat att akutbesök minskar första tiden efter inskrivning i teamet, men ökar på nytt efter några månader, därav finns behov av tätare uppföljning av denna patientgrupp.

Utöver läkemedelsgenomgångar inför inskrivning i mobilt resursteam besvarar farmaceuten läkemedelsrelaterade frågor från personalen i teamet.

Datum 230630

Resultat

Under 2022 skrevs totalt 138 patienter in mobilt resursteam i Karlstad. För 132 (96 procent) av dessa genomfördes en fördjupad läkemedelsgenomgång av farmaceut inför inskrivning.

Receptbedömningsteam Eda och Skoghall

Under början av 2021 startades ett nytt arbetssätt upp med receptbedömningsteam på vårdcentralen Eda, som en del i projektet *Hållbar vårdcentral*. I teamet ingår sjuksköterska, läkare och farmaceut. Receptbedömningsteamet har haft rond en gång per vecka, med uppehåll under semesterperioder. Farmaceut har deltagit digitalt via Teams. Syftet med teamets arbete är att förbättra vårdkvaliteten, arbetsmiljön samt resultatet för ekonomi och förskrivning på vårdcentralen. Under hösten 2022 testades arbetssättet även på vårdcentralen Skoghall.

En lista över så kallade fokusläkemedel upprättades innan teamets uppstart. Listan inkluderar ett tiotal av de läkemedel som vanligen överförskrivs, inte inkluderas i *Rekommenderade läkemedel* eller borde skrivas ut av ansvarig specialistklinik. Sjuksköterska förmedlar förfrågningar om receptförnyelser till teamronden utifrån kriteriet att patienten efterfrågat ett fokusläkemedel. Farmaceuten förbereder receptförfrågningarna tidigt under ronddagen och förmedlar sedan resultaten från sin journalgranskning och läkemedelsgenomgång på teamronden under eftermiddagen.

Resultat

Totalt under året togs 218 patienter (181 i Eda samt 37 i Skoghall) upp på receptbedömningsrond med farmaceut.

Vårdcentralen Västerstrand

Under hösten inleddes ett arbete på vårdcentralen Västerstrand där farmaceut finns på plats på vårdcentralen två dagar per vecka. Farmaceuten bokade in patienter från väntelista till läkare inför läkarbesök eller årskontroller för ett kostnadsfritt besök. I de fall patienten inte önskade komma till vårdcentralen erbjöds patienten möjlighet att få en genomgång av sina läkemedel via telefon. Under besöket stäms läkemedelslistan i Cosmic av mot patientens faktiska användning. Eventuella biverkningar, svårigheter att hantera läkemedel och andra läkemedelsrelaterade problem går också igenom. Utifrån patientsamtalet och genomgång av patientjournalen gör farmaceuten en bedömning av patientens läkemedelsbehandling som dokumenteras i journalen. Anteckningen utgör underlag till läkaren inför patientens kommande besök.

Resultat

Under perioden september till december genomfördes cirka 30 läkemedelsgenomgångar inför läkarbesök på vårdcentralen Västerstrand.

Slutenvård*Comprehensive Geriatric Assessment (CGA)*

Under 2022 har farmaceuter deltagit i CGA-rond (se beskrivning nedan) på geriatrisk vårdavdelning 23 och 9 på Centralsjukhuset i Karlstad

Datum 230630

För patienter med eget läkemedelsansvar genomförs intervjuer för att få fram information kring hantering, följsamhet och patientens kunskap om läkemedelsbehandlingen. I de fall där patienten inte kan redogöra för sitt läkemedelsintag tas kontakt med anhörig eller annan vårdgivare, till exempel sjuksköterska i kommunen.

Comprehensive Geriatric Assessment (CGA) är ett evidensbaserat arbetssätt som innebär en tvärprofessionell bedömning av läkare, farmaceut, arbetsterapeut, fysioterapeut, kurator, sjuksköterska och undersköterska. Under 2022 har CGA-rond hållits en till två gånger per vecka.

Farmaceuten gör en läkemedelsgenomgång, där samtal genomförs med patienten och/eller den person som har läkemedelsansvar (närstående eller sjuksköterska). Fokus läggs på att om möjligt sanera läkemedelslistan utefter patientens skörhetsgrad och förväntad överlevnad. Därtill lämnas åtgärdsförslag kring läkemedel utifrån besvärande symtom (till exempel fallrisk och smärta).

Resultat

Under 2022 har farmaceut gjort läkemedelsgenomgång för 120 patienter som genomgått CGA-bedömning.

Vårdavdelning 58 Centralsjukhuset i Karlstad

Kliniska farmaceuter fanns behjälpliga för vanliga läkemedelsgenomgångar för medicinpatienter på vårdavdelning 58 under sommarmånaderna när CGA var pausat. Beslut om en patient var aktuell för genomgång eller inte togs av ansvarig läkare på avdelningen. Det fanns ett fåtal önskemål om läkemedelsgenomgångar under denna period.

Vårdavdelning 76 Sjukhuset i Arvika

Under senhösten startades arbetet med klinisk farmaci på nytt upp på medicinkliniken i Arvika efter en längre tids uppehåll. Farmaceut har varit på plats på vårdavdelning 76 två dagar per vecka och deltagit på rond samt genomfört huvudsakligen enkla läkemedelsgenomgångar för de senast inskrivna patienterna. Syftet är att patienten ska ha en uppdaterad läkemedelslista och en ändamålsenlig och säker läkemedelsbehandling.

Resultat

Elva patienter fick under november och december en enkel läkemedelsgenomgång av farmaceut.

Remissfunktion

Efter omvärldsspaning av hur andra regioners farmaceuter arbetar med remisser fattades under hösten beslut om att farmaceutjänstenheten skulle ha en egen enhet i Cosmic och kunna ta emot konsultationsremisser.

Remissfunktionen testas först på avdelning 9 för patienter som genomgår CGA-bedömning, där övriga professioner inom teamet sedan tidigare arbetat med remissförfarande. Funktionen har inte marknadsförts brett.

Diskussion

Liksom under de senaste åren påverkade covid-19-pandemin arbetet med klinisk farmaci även under 2022, då delar av det kliniska arbetet som genomfördes under vårterminen fick utföras digitalt och på distans. En stor del av de genomförda mötena för läkemedelsgenomgångar för patienter i SÄBO och

Datum 230630

hemsjukvård hölls digitalt via Teams. De digitala mötena är tidsbesparande och har under året möjliggjort arbete med läkemedelsgenomgångar även när restriktioner förhindrat fysiska möten. Det digitala formatet begränsar dock möjligheten till bra diskussioner där hela teamet deltar och ger inte samma utrymme till vidare erfarenhetsutbyte och ytterligare relationsskapande. Särskilt utmanande är distansarbete inom slutenvården där läkemedelssamtalet med patient kräver fysisk närvaro.

Efter flera års begränsningar fanns under det gångna året åter möjlighet att starta upp nytt arbete och utveckla den kliniska farmacin inom regionen.

Primärvård

Under 2022 genomfördes färre läkemedelsgenomgångar med farmaceutstöd för patienter i SÄBO och hemsjukvård jämfört med tidigare år. Minskningen beror delvis på en lägre efterfrågan under pandemin, men framför allt på förändrade arbetsätt för de kliniska farmaceuterna där arbete på vårdcentral startats upp och fler receptbedömningsronder utförts. Samtliga enheter som önskat farmaceutstöd i SÄBO/hemsjukvård har kunnat erbjudas detta i någon utsträckning.

Mobilt resursteam Karlstad

Farmaceuternas arbete i mobila resursteamet har prioriterats eftersom det där finns ett fungerande samarbete och de avvikelser och läkemedelsrelaterade problem som farmaceuterna identifierar tas om hand och åtgärdas i stor utsträckning av läkare i teamet. Under 2022 har farmaceut kunnat delta i arbetet på plats i större utsträckning än 2021, vilket på nytt har möjliggjort ett tätare samarbete med läkare och sjuksköterskor i teamet. Ett nytt arbetsätt med uppföljning tre månader efter inskrivning i teamet har påbörjats under året. Arbetsättet har varit under utveckling och behöver utvärderas löpande för att få fram ett så optimalt arbetsätt som möjligt. En tätare uppföljning av denna sköra patientgrupp ses som värdefullt och ett steg mot en god och nära vård.

Receptbedömningsteam Eda och Skoghall

Tidigare resultatet av receptbedömningsteamets arbete visar att arbetsättet fyller en lucka i kvalitetsarbetet kring läkemedelsförskrivning. Med detta följer också en förhoppning att vårdcentralens läkemedelskostnader påverkas positivt. Kvaliteten i läkemedelsförskrivningen har förbättrats genom att indikation för läkemedelsbehandling omprövas och följsamheten till regionens läkemedelsrekommendationer har ökat. Konceptet med receptbedömningsteam har varit framgångsrikt för patienterna såväl som för vårdpersonalen. I några fall har receptbedömningsteamets arbete mynnat ut i en fördjupad läkemedelsgenomgång och vid flertalet tillfällen har läkemedelsrelaterade problem även konstaterats och åtgärdats vid sidan av fokusläkemedlen.

Arbetet med receptbedömningsteam på vårdcentralen Skoghall var endast i gång under en begränsad tid och antalet patienter som sattes upp för bedömning var vid upprepade tillfällen färre än avsett. Framgången som nåtts med arbetsättet i Eda nåddes inte i Skoghall. Läkargruppen på Skoghall ansåg inte att det var den sortens farmaceutiskt stöd man var i behov av, utan önskade mer av fördjupade läkemedelsgenomgångar.

Vårdcentralen Västerstrand

Kliniska farmaceuters arbete på vårdcentral ger patienter med eget läkemedelsansvar möjlighet att få en genomgång av och ställa frågor kring sin läkemedelsbehandling. Farmaceutens sammanställning och bedömning utgör ett underlag för läkaren, vilket är uppskattat i läkargruppen. En stor andel av de

Datum 230630

åtgärder som farmaceuterna föreslår utförs av läkarna. Farmaceuterna utgör också ett stöd för samtliga yrkesgrupper på vårdcentralen i läkemedelsfrågor.

Det har förekommit svårigheter att kalla rätt patienter och att nå patienterna för tidsbokning. Inför 2023 beslutades att vårdcentralens tidsbokare ska kalla patienter till farmaceut i samband med att tid bokas till läkare. Förändrad arbetsgång förväntas förbättra flödet och frigöra tid för farmaceuterna. Då arbetet med farmaceut på vårdcentral är nytt krävs kontinuerlig utvärdering för att optimera arbetssättet.

Slutenvård

De kliniska farmaceuterna är en del av CGA-teamet sedan starten 2018. Sedan senhösten 2022 får farmaceuten, i likhet med övriga professioner som ingår i teamet, remiss på samtliga patienter som ska genomgå CGA-bedömning. Remissförfarandet säkerställer att informationen når fram på ett bättre sätt än tidigare. Antalet patienter som genomgått en CGA-bedömning har varierat från vecka till vecka under året. Vilka patienter som ska genomgå CGA-bedömning beslutas av ansvarig läkare på avdelningen och urvalsprocessen har visat sig fungera bäst när erfaren läkare som är van arbetssättet bemannat avdelningen.

Det begränsade antalet önskade läkemedelsgenomgångar på vårdavdelning 58 kan möjligen förklaras av korta vårdtider och tidsbrist under sommaren.

Arbetet med klinisk farmaceut på avdelning 76 har tagits emot väl av vårdteamet på avdelningen. Personalen har uttryckt att de uppskattar att ha en farmaceut på plats på avdelningen som direkt kan bistå när läkemedelsrelaterade frågor uppstår och att det ökar patientsäkerheten. Då arbetssättet på avdelningen är nytt finns behov av löpande utvärdering.

Slutsats

Intresset för klinisk farmaci är stort och det kommer in många önskemål om att ha med farmaceuter i vårdteam runt patient på länets alla tre sjukhus, på vårdcentraler och i olika mobila team. Det kliniska arbetet som görs idag ser inte likadant ut på alla enheter, utan formas tillsammans med övrig personal på enheten.

Många vårdenheter tar idag del av farmaceutstöd i någon form och patienter över hela länet nås. Under året har flera nya arbetssätt prövats och fallit väl ut. Såväl arbete på vårdcentral, med besök av patienter i ett tidigare skede än vad kliniska farmaceuter tidigare arbetat med, som uppföljande hembesök i det mobila resursteamet är exempel på hur farmaceuter jobbar mot en god och nära vård. Då förutsättningar och behov förändras över tid utvärderas arbetet löpande och justeringar görs för att optimera flöden och metoder.

Framåt ser vi fortsatt att det är viktigt att arbeta behovsanpassat och det finns stor utvecklingspotential. Samarbete med farmaceut är uppskattat av andra yrkesgrupper. Med fler tillgängliga kliniska farmaceuter i Region Värmland skulle en mer jämlik vård för värmlänningarna kunna erbjudas, där fler vårdenheter får tillgång till farmaceutiska tjänster anpassade efter verksamhetens behov.